ER-RIHLETÜ'S-SENİYYE VE'L-VASIYYETÜ'L-BEHİYYE Lİ'L-FUKARÂÎ'L-HALVETİYYE (ŞÂH VELÎ AYINTÂBÎ)

otobiyografi-vasiyetname
Şâh Velî Ayıntâbî, Askerî (d. 938/1013 - ö. 1532/1604)

1001/1593, Anadolu-Osmanlı Sahası, Tekke Edebiyatı, 16. Yüzyıl, Türkçe, Arap Alfabesi, Mensur,Telif, Hasb-i Hâl

ISBN: 978-9944-237-87-1

Şah Velî Ayıntâbî'nin manevi yolculuğu ve vasiyetini konu edindiği eser. Tam adı *er-Rıhletü's-seniyye ve'l-vasiyyetü'l-behiyye li'l-fukarâi'l-Halvetiyye mine'l-hulefâi ve'l-mürîdîn*'dir. *er-Rıhletü's-seniyye*'nin bilinen tek yazma nüshası Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Veliyyüddin Efendi bölümü, 3188/1 numarada kayıtlı olup on yedi varaktan (1b-17a) müteşekkildir. Şâh Velî Ayıntâbî, 16. Yüzyılda Gaziantep'te yaşamış, manzum ve mensur eserler vermiş, Halvetiyye tarikatı mensubu bir müelliftir. Eserini, kendi ifadesine göre, 1001 yılı Rebiülevvel ayında (Ocak 1593) yazmaya başlamıştır. Eserini, manevi yolculuk süresince elde edilen tecrübeleri müridlere aktarmak ve emr-i Hak vâki olması durumunda yerini kimin alacağını açıklamak maksadıyla yazmıştır.

Eserin baş kısmında müellif, kendini yetiştiren ve destekleyen aile büyükleri ve manevi yolculuğunda önemli gördüğü hoca ve üstatları anlatmıştır ki bu bölüm otobiyografik ve biyografik malumat ihtiva eder. Bu kısımda müellif, soyu, göç ettikleri beldeler, ailesinin yerleştiği şehirlerden bahseder ve akabinde önemli askeri ve idari görevlerde bulunan dedesi Minnet Bey (ö. 937/1531'den önce), maddi hayatının müsebbibi olan annesi Âmine Hatun (ö.?), babası Muhammed Bey (ö. 967/1560'dan sonra) ve desteğini gördüğü kardeşi Murat Bey (ö. 987/1579'dan önce) hakkında bilgiler verir. Hem anne hem de baba tarafından dedeleri tarihe mal olmuş soylu kişilerdir. Nuşirevan soyundan geldiğini söylediği annesi Dulkadiroğullarından Alâüddevle'nin yeğeni Şehsuvaroğlu Ali Bey'in (1515-1522) kızıdır. Babası ise Şehsuvaroğlu Ali Bey'e vezirlik yapmış Kaba Nâiboğlu olarak tanınan Minnet Bey'in oğludur. Manevi yolculuğunda emeği bulunan kimseler ise hocası Mola Abbas (ö.?), mürşidi Yakub b. Muhyiddin (ö. 965/1558) ve onun vefatından sonra yerine geçen Ahmed er-Rûmî'dir (ö. 987/1579-1580). Molla Abbas, baba dostudur ve hayatında önemli dönüm noktalarından biri olan Şeyh Yakub Efendi ile tanışmasına aracı olmuştur. Şeyh Yakub Efendi, müellifin dokuz yıl tarikat eğitimi aldığı ilk mürşididir. Yakub Efendi'nin vefatından sonara onun işareti üzerine Ahmed Efendi'ye intisap etmiş ve yirmi iki yıl hizmetinde bulunmuştur. Ahmet Efendi'nin vefatını müteakip irşad görevini üstlenmiş; bu göreve başladığında kardeşi Şah Murad Bey bir cami ve hankâh yaptırarak kendisine teslim etmiştir.

Müellif, Yakub Efendi ile tanışmasından kırk beş yıl sonra, 1001/1593 yılında manevi bir işaret üzerine Halep'e göç etmiş ve *er-Rıhletü's-seniyye*'yi burada yazmaya başlamıştır. Bu sırada altmış üç yaşındadır. Eserin vasiyet kısmında Türk ve Arap halifelerinden bazılarının isimlerini sayar ve ahirete göç etmesi durumunda aralarından birinin ittifakla irşad görevine seçmelerini tavsiye etmiştir. Ayrıca mürşid olacak kimsede bulunması gereken vasıfları da hem Türkçe hem de Arapça olarak açıklamıştır.

Eserin dili Türkçe olmakla beraber müellif zaman zaman Arapça ifade kalıpları hatta tamamı Arapça cümleler de kullanmıştır.

Eser henüz neşredilmemiştir; ancak, muhtevasına dair Ali Öztürk tarafından bir incelme yayımlanmıştır (2020: 689-726).

Müellifin biyografisi için bk. "Şâh Velî Ayıntâbî, Askerî". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sah-veli-ayintabi-askeri

Madde Yazarı: **Prof. Dr. Ali ÖZTÜRK**

Yayın Tarihi: **05/05/2022**

Eserden Örnekler

Bu madde Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü Projesi kapsamında hazırlanmıştır. http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/er-rihletu-s-seniyye-ve-l-vasiyyetu-l-behiyye-li-l-fukarai-l-halvetiyye-sah-veli-ayintabi bağlantısı üzerinden ulaşılabilir.

… Mine'l-bidâyeti ile'n-nihâyeti bi-vâsıtati'l-esbâbi's-seb'ati'lletî hiye: el-ceddü Minnet Beg, ve'l-ebü Muhammed Beg, ve'l-ümmü Âmine Hâtûn, ve'l-ehu Şeh Murâd Beg, ve'l-üstâdü Monla 'Abbâs Efendi, ve'ş-şeyhu Ya'kûb Efendi, ve'ş-şeyhu Monla Ahmed Efendi. Kemâ kîle "izâ erâda'llâhu emran heyye'e esbâbehû." Fe's-sebebü'l-evvel: el-'âkılü'l-kâmilü'n-nâzıru bi'l-firâseti'l-mü'miniyye. El-ceddü Minnet Beg rahmetu'llâh ya'nî dedem Minnet Beg'e İbn-i Kaba Nâ'ib dirler imiş, el-Pâvud Hân neslinden. Bes diyâr-ı şarkda Erciş nâm ülkede sâkin olurlar imiş, ilâ-hînin fetreti Şâh İsmâ'îl. Ba'dehâ ol diyârdan rıhlet idüp min-nesl-i Nûşirevân-ı 'Âdil kim Mer'aş hâkimi 'Alâü'd-devle Beg merhûmun taht-ı 'adâletlerine gelüp tavattun eylemişler. Fe-ba'de intikâlihî rahmetu'llâh ki Şeh-suvâr oğlu 'Ali Beg hâkim olup pes dedemi anlar yanına da'vet idüp tâ umurlarına vekîl-i mutlak eylemişler. El-mülkü li'llâh ya'nî anlar dahi intikâl idüp ba'dehû 'Alâü'd-devle Beg merhûmun karındaşı oğlu 'Ali Beg mahdûmun kerîmesi Âmine Hâtûn'ı Babam Muhammed Beg'e dedem almış. Fe-ba'de zâlike't-takdîr, min-hazreti'r-rabbi'l-kadîr hamelet bi-hâza'l-fakîr, felemmâ inkazat müddetü'l-hamli ya'nî fî-seneti semâni ve selâsîne ve tis'a mi'e bu kemîne vü kemterleri vaz' olınup ba'dehû Şeh Velî ismiyle müsemmâ olmak müyesser olmuş… (*er-Rıhletü's-seniyye*, 2a/2b).

Kaynakça

Bursalı Mehmet Tahir (1333/1915). *Osmanlı Müellifleri*. C. 3. İstanbul: Matbaa-i Âmire.

Çavuşoğlu, Raşit (2016). *Gaziantepli Bir Halvetî Şeyhi Şâh Velî Ayıntâbî ve Risâletü'l-bedriyye'si*. İstanbul: Okur Akademi.

Ergun, Sadettin Nüzhet (1946). *Türk Şairleri*. C. 2. yyy: 510-511.

Güzelbey, Cemil Cahit (1964). *Gaziantep Evliyaları*. İstanbul: Güneş Matbaası.

Güzelbey, Cemil Cahit (1967). "Şahveli Hangi Tarihte Yaşadı?". *Gaziantep Kültür Sanat ve Fikir Dergisi* 118: 237-238.

M. Sâdık Vicdânî (1338/1341). *Tomar-ı Turuk-ı Aliyye'den Halvetiyye*. İstanbul: Evkâf-ı İslâmiye Matbaası.

Şâh Velî Ayıntâbî. *er-Rıhletü's-seniyye ve'l-vasiyyetü'l-behiyye li'l-fukarâi'l-Halvetiyye mine'l-hulefâi ve'l-mürîdîn*. Beyazıt Devlet Kütüphanesi. Veliyyüddin Efendi. 3188/1. vr. 1b-17a.

Öztürk, Ali (2020). "Bir Sûfî Otobiyografisi: Şâh Velî Ayıntâbî'nin (V.1013/1605[?]) er-Rıhletü's-Seniyye'si". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 20/2: 689-726.

Atıf Bilgileri

ÖZTÜRK, Ali. "ER-RIHLETÜ'S-SENİYYE VE'L-VASIYYETÜ'L-BEHİYYE Lİ'L-FUKARÂİ'L-HALVETİYYE (ŞÂH VELÎ AYINTÂBÎ)". *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/er-rihletu-s-seniyye-ve-l-vasiyyetu-l-behiyye-li-l-fukarai-l-halvetiyye-sah-veli-ayintabi. [Erişim Tarihi: 05 Ocak 2023].

Bu madde Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü Projesi kapsamında hazırlanmıştır. http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/er-rihletu-s-seniyye-ve-l-vasiyyetu-l-behiyye-li-l-fukarai-l-halvetiyye-sah-veli-ayintabi bağlantısı üzerinden ulaşılabilir.